



## Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 21 grudnia 2016 r.\*

Odesłanie prejudycjalne — Środowisko — Dyrektywa 2001/42/WE — Ocena wpływu niektórych planów i programów na środowisko — Artykuł 3 ust. 3 — Plany i programy wymagające oceny ich wpływu na środowisko, wyłącznie gdy państwa członkowskie stwierdzą, że mogą one mieć znaczący wpływ na środowisko — Ważność w świetle traktatu FUE i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej — Pojęcie użytkowania „małych obszarów na poziomie lokalnym” — Przepisy krajowe odwołujące się do powierzchni danych obszarów

W sprawie C-444/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (regionalny sąd administracyjny dla Wenecji Euganejskiej, Włochy) postanowieniem z dnia 16 lipca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 sierpnia 2015 r., w postępowaniu:

**Associazione Italia Nostra Onlusa**

przeciwko

**Comune di Venezia,**

**Ministero per i beni e le attività culturali,**

**Regione Veneto,**

**Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti,**

**Ministero della Difesa – Capitaneria di Porto di Venezia,**

**Agenzia del Demanio,**

przy udziale:

**Società Ca' Roman Srl,**

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (sprawozdawca) i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

\* Język postępowania: włoski.

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Associazione Italia Nostra Onlus przez F. Mantovan, P. Mantovana oraz P. Pivę, avvocati,
- w imieniu Comune di Venezia przez A. Iannottę, M. Ballarina oraz N. Ongaro, avvocati,
- w imieniu Società Ca' Roman Srl przez G. Zaga, avvocato,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez P. Grassa, avvocato dello Stato,
- w imieniu Parlamentu Europejskiego przez A. Tamása oraz M. Menegattiego, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Rady Unii Europejskiej przez M. Simm oraz S. Barbagallo, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez L. Pignataro oraz C. Hermesa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2016 r.,

wydaje następujący

### Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy ważności art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U. 2001, L 197, s. 30) oraz wykładni art. 3 ust. 2 i 3 tej dyrektywy.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Associazione Italia Nostra Onlus (Włochy) a Comune di Venezia (gminą Wenecja, Włochy), Ministero per i Beni e le Attività Culturali (ministerstwem kultury i dziedzictwa, Włochy), Regione Veneto (regionem Wenecja Euganejska, Włochy), Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (ministerstwem infrastruktury i transportu, Włochy), Ministero della Difesa – Capitaneria di Porto di Venezia (ministerstwem obrony – kapitanat portu w Wenecji, Włochy) i Agenzia del Demanio (agencją mienia państwowego, Włochy) w przedmiocie obowiązku oceny, na podstawie dyrektywy 2001/42, wpływu na środowisko przedsięwzięcia budowy domów na wyspie położonej w Lagunie Weneckiej (Włochy).

## Ramy prawne

### *Prawo Unii*

#### Dyrektywa 92/43/EWG

- 3 Artykuł 1 lit. k) i l) dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7, zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”) formułuje następujące definicje:

„k) *teren mający znaczenie dla Wspólnoty* oznacza teren, który w regionie lub regionach biogeograficznych, do których należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia typu siedliska przyrodniczego we właściwym stanie ochrony, wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II, a także może się znacząco przyczynić do spójności sieci Natura 2000, o której mowa w art. 3, lub przyczynia się znacząco do zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu lub regionów biogeograficznych.

[...]

l) *specjalny obszar ochrony* oznacza teren mający znaczenie dla Wspólnoty wyznaczony przez państwa członkowskie w drodze ustawy, decyzji administracyjnej lub umowy, na którym są stosowane konieczne środki ochronne w celu zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych lub populacji gatunków, dla których teren został wyznaczony”.

- 4 W myśl art. 2 tej dyrektywy:

„1. Niniejsza dyrektywa ma na celu przyczynienie się do zapewnienia różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium państw członkowskich, do którego stosuje się traktat.

2. Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą mają na celu zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty.

3. Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą uwzględniają wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne”.

- 5 Artykuł 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony, pod nazwą Natura 2000. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie.

Sieć Natura 2000 obejmie specjalne obszary ochrony sklasyfikowane przez państwa członkowskie zgodnie z dyrektywą [Rady] 79/409/EWG [z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 1979, L 103, s. 1)]”.

6 Artykuł 6 dyrektywy siedliskowej przewiduje:

„1. Dla specjalnych obszarów ochrony państwa członkowskie tworzą konieczne środki ochronne obejmujące, jeśli zaistnieje taka potrzeba, odpowiednie plany zagospodarowania opracowane specjalnie dla tych terenów bądź zintegrowane z innymi planami rozwoju oraz odpowiednie środki ustawowe, administracyjne lub umowne, odpowiadające ekologicznym wymaganiom typów siedlisk przyrodniczych, wymienionych w załączniku I, lub gatunków, wymienionych w załączniku II, żyjących na tych terenach.

2. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów niniejszej dyrektywy.

3. Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

4. Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O przyjętych środkach kompensujących państwo członkowskie informuje Komisję.

Jeżeli dany teren obejmuje typ siedliska przyrodniczego lub jest zamieszkały przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy, na które można się powołać, to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego, korzystnych skutków o podstawowym znaczeniu dla środowiska lub, po wyrażeniu opinii przez Komisję, innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego”.

7 Artykuł 7 omawianej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Obowiązki wynikające z art. 6 ust. 2, 3 i 4 niniejszej dyrektywy zastępują wszelkie obowiązki wynikające z art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy [79/409] w odniesieniu do obszarów sklasyfikowanych zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy lub uznanych w podobny sposób na mocy art. 4 ust. 2, poczynając od daty wykonania niniejszej dyrektywy albo od daty klasyfikacji lub uznania przez państwo członkowskie na mocy dyrektywy [79/409], gdy ta ostatnia data jest późniejsza”.

Dyrektywa 2001/42

8 Motywy 9 i 10 dyrektywy 2001/42 przewidują:

„(9) Niniejsza dyrektywa ma charakter proceduralny i jej wymogi powinny być albo brane pod uwagę w istniejących procedurach w państwach członkowskich, albo włączone do specjalnie ustanowionych procedur. W celu uniknięcia powielania oceny państwa członkowskie powinny uwzględnić, tam gdzie to stosowne, fakt, że oceny będą prowadzone na różnych szczeblach hierarchii planów i programów.

(10) Wszystkie plany i programy, przygotowywane dla szeregu sektorów i ustalające ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję, dotyczącego projektów wymienionych w załącznikach I i II do dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko [(Dz.U. 1985, L 175, s. 40), zmienionej dyrektywą Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. (Dz.U. 1997, L 73, s. 5)], oraz wszystkie plany i programy uznane za wymagające oceny zgodnie z dyrektywą [»siedliskową«] mogą potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko i powinny z reguły być poddawane systematycznej ocenie wpływu na środowisko. W przypadku gdy dokumenty te określają wykorzystywanie małych obszarów na poziomie lokalnym lub stanowią niewielkie modyfikacje powyższych planów i programów, powinny być oceniane tylko wtedy, gdy państwa członkowskie stwierdzają, że mogą one powodować potencjalnie znaczący wpływ na środowisko”.

9 W myśl art. 1 dyrektywy 2001/42, zatytułowanego „Cele”:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego [zrównoważonego] rozwoju, poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko”.

10 Artykuł 2 lit. a) i b) wspomnianej dyrektywy zawiera następujące definicje:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »plany i programy« oznaczają plany i programy, w tym współfinansowane przez Wspólnotę Europejską, jak również wszelkie ich modyfikacje:

— przygotowywane lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym lub przygotowywane przez organ do przyjęcia za pośrednictwem procedury ustawodawczej przez parlament lub rząd, i

— wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne;

b) »ocena wpływu na środowisko« oznacza przygotowanie sprawozdania dotyczącego środowiska, przeprowadzenie konsultacji, uwzględnienie sprawozdania dotyczącego środowiska i wyników konsultacji przy podejmowaniu decyzji i dostarczenie informacji na temat decyzji zgodnie z art. 4–9”.

11 Artykuł 3 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres [zastosowania]”, stanowi:

„1. Ocenę wpływu na środowisko, zgodnie z art. 4–9, przeprowadza się w odniesieniu do określonych w ust. 2–4 planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko.

2. Z zastrzeżeniem art. 3, ocenę wpływu na środowisko przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich planów i programów,

a) które są przygotowane dla rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, telekomunikacji, turystyki, planów zagospodarowania przestrzennego lub użytkowania gruntu i które ustalają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję, dotyczącego projektów wymienionych w załącznikach I i II do dyrektywy [85/337]; lub

b) które, ze względu na potencjalny wpływ na tereny, zostały uznane za wymagające oceny na podstawie art. 6 lub 7 dyrektywy [siedliskowej].

3. Plany i programy określone w ust. 2, określające użytkowanie małych obszarów na poziomie lokalnym oraz niewielkie modyfikacje planów i programów, określonych w ust. 2, wymagają oceny wpływu na środowisko tylko w przypadku, gdy państwa członkowskie stwierdzają, że mogą one potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko.

4. Państwa członkowskie ustalają, czy plany i programy inne niż określone w ust. 2 i które określają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję dotyczącą projektów, mogą potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko.

5. Państwa członkowskie ustalają, czy plany i programy określone w ust. 3 i 4 mogą potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko, poprzez rozpatrywanie każdej sprawy na zasadzie jednostkowych przypadków lub poprzez wyszczególnienie rodzajów planów i programów lub przez połączenie obu podejść. W tym celu państwa członkowskie w każdym przypadku uwzględniają odpowiednie kryteria określone w załączniku II dla zapewnienia objęcia niniejszą dyrektywą planów i programów o potencjalnym znaczącym wpływie na środowisko.

[...]”.

12 Artykuł 4 dyrektywy 2001/42, zatytułowany „Obowiązki ogólne”, stanowi:

„1. Oceny wpływu na środowisko, określonej w art. 3, dokonuje się podczas przygotowania planu lub programu i przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej.

2. Wymagania niniejszej dyrektywy są brane pod uwagę w istniejących procedurach przyjmowania planów i programów w państwach członkowskich lub włączone do procedur ustanowionych w celu wykonania niniejszej dyrektywy.

3. W przypadku gdy plany i programy tworzą część hierarchii, państwa członkowskie, w celu uniknięcia powielania oceny, uwzględniają fakt, że oceny dokonuje się, zgodnie z niniejszą dyrektywą, na różnych poziomach hierarchii. W celu, między innymi, uniknięcia powielania oceny, państwa członkowskie stosują art. 5 ust. 2 i 3”.

13 Artykuł 5 tej dyrektywy, zatytułowany „Sprawozdanie dotyczące środowiska”, stanowi w ust. 1 i 2, co następuje:

„1. W przypadku gdy na mocy art. 3 ust. 1 wymagana jest ocena wpływu na środowisko, przygotowuje się sprawozdanie, w którym zostanie zidentyfikowany, opisany i oszacowany potencjalny znaczący wpływ na środowisko wynikający z realizacji planu lub programu oraz rozsądne rozwiązania alternatywne uwzględniające cele i geograficzny zasięg planu lub programu. Informacje, które w tym celu mają być podane, są określone w załączniku I.

2. Sprawozdanie dotyczące środowiska, przygotowane zgodnie z ust. 1, zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu, jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwie ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny”.

14 Załącznik II do dyrektywy 2001/42 wymienia kryteria pozwalające na określenie potencjalnego zakresu wpływu, o których mowa w art. 3 ust. 5 tej dyrektywy.

### *Prawo włoskie*

- 15 Dyrektywa 2001/42 została transponowana do włoskiego porządku prawnego przez decreto legislativo n. 152 – Norme in materia ambientale (dekret ustawodawczy nr 152 w sprawie norm w dziedzinie środowiska) z dnia 3 kwietnia 2006 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 88 z dnia 14 kwietnia 2006 r.).
- 16 Artykuł 6 tego dekretu, w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności powstania sporu w postępowaniu głównym, stanowi:

„1. Strategicznej ocenie wpływu na środowisko podlegają plany i programy, które mogą wywierać znaczący wpływ na środowisko i dziedzictwo kulturowe.

2. Z zastrzeżeniem art. 3, oceny wpływu na środowisko dokonuje się w odniesieniu do wszystkich planów i programów:

- a) które są przygotowywane na potrzeby zarządzania jakością powietrza atmosferycznego, dla rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, telekomunikacji, turystyki, planów zagospodarowania przestrzennego lub użytkowania gruntu i które ustalają ramy dla przyszłego zatwierdzenia projektu, zezwolenia na inwestycję, wyboru lokalizacji lub realizacji przedsięwzięć wymienionych w załącznikach II, III i IV do niniejszego dekretu;
- b) w odniesieniu do których, z uwagi na możliwy wpływ na cele ochrony terenów wyznaczonych jako specjalne obszary ochrony dzikiego ptactwa oraz obszary sklasyfikowane jako tereny mające znaczenie dla Wspólnoty ze względu na ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, jest niezbędne przeprowadzenie oceny wpływu na środowisko w rozumieniu art. 5 dekretu prezydenta republiki nr 357 z dnia 8 września 1997 r., z późniejszymi zmianami.

3. Plany i programy określone w ust. 2, określające użytkowanie małych obszarów na poziomie lokalnym oraz niewielkie modyfikacje planów i programów określonych w ust. 2, wymagają oceny wpływu na środowisko tylko w przypadku, gdy właściwy organ oceni zgodnie z art. 12, że mają one znaczący wpływ na środowisko [...].

3 bis. Właściwy organ ocenia zgodnie z art. 12, czy plany i programy niewchodzące w zakres ust. 2, które ustalają ramy dla przyszłych zezwoleń na realizację przedsięwzięć, mogą powodować znaczący wpływ na środowisko.

[...]”.

### **Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne**

- 17 W Lagunie Weneckiej, na południe od wyspy Pellestrina, znajduje się wyspa zwana Ca' Roman, należąca do Comune di Venezia. Biotop wyspy Ca' Roman, ze względu na jej walory środowiskowe, został włączony między innymi do sieci Natura 2000.
- 18 Biotop ten stanowi najbardziej wysuniętą na południe część terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty (zwanego dalej „TZW”) oraz obszaru specjalnej ochrony (zwanego dalej „OSO”), wpisanego pod nazwą „Wybrzeże weneckie: biotop przybrzeżny” (kod IT 3250023), oraz przylega do TZW i OSO wpisanych pod nazwą „Laguna Wenecka” (kod IT 3250046), jak również do TZW wpisanego pod nazwą „Laguna Wenecka środkowo-południowa” (kod IT 3250030). Zdaniem sądu odsyłającego na wyspie Ca' Roman znajduje się obszar przylegający do wspomnianych TZW i OSO, gdzie znajdują się aktualnie opuszczone budynki.

- 19 Przepisy w dziedzinie planowania przestrzennego obowiązujące na terytorium Comune di Venezia umożliwiają przeprowadzenie renowacji pozbawionych wartości budynków poprzez ich zburzenie i odbudowę ze zmianą ich przeznaczenia w następstwie opracowania planu wykonawczego, który określa założenia urbanistyczne pod względem infrastruktury i architektury miejsca.
- 20 Società Ca' Roman opracowała tego rodzaju plan wykonawczy dla opuszczonych budynków, o których mowa w pkt 18 niniejszego wyroku. Przewidziała ona zbudowanie na ich miejscu 84 mieszkań, rozmieszczonych w 42 budynkach, zorganizowanych w pięciu grupach obiektów, na powierzchni 29 195 m<sup>2</sup>.
- 21 Decyzją z dnia 31 maja 2012 r. rada miejska Comune di Venezia zatwierdziła omawiany plan, który został poddany ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z dyrektywą siedliskową. Choć ocena ta była pozytywna, plan stał się przedmiotem licznych obwarowań mających na celu ochronę TZW i OSO, których dotyczył.
- 22 Plan ten nie został jednak poddany ocenie wpływu na środowisko w rozumieniu dyrektywy 2001/42. W opinii wydanej w dniu 4 czerwca 2013 r. właściwa komisja regionalna uznała, że sporny plan dotyczy wyłącznie użytkowania małych obszarów na poziomie lokalnym, a plany dotyczące takich obszarów nie wymagają oceny ich oddziaływania na środowisko, gdy nie wywierają znaczącego wpływu na to środowisko.
- 23 Decyzją z dnia 2 października 2014 r., wydaną w ramach właściwości rady miejskiej, commissario straordinario (komisarz nadzwyczajny) Comune di Venezia, po zbadaniu, czy istniały podstawy do przeprowadzenia oceny wpływu na środowisko na podstawie dyrektywy 2001/42, zatwierdził omawiany plan, nie wprowadziwszy żadnych zmian w stosunku do jego brzmienia, które uzyskało wcześniejszą aprobatę.
- 24 Associazione Italia Nostra Onlus, której celem jest działanie na rzecz ochrony i poprawy stanu włoskiego dziedzictwa historycznego, artystycznego i kulturowego, wniosło skargę do Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (regionalnego sądu administracyjnego dla Wenecji Euganejskiej, Włochy) na wspomnianą decyzję zatwierdzającą plan oraz na inne akty, kwestionując co do zasady ważność art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w świetle prawa Unii.
- 25 Zdaniem sądu odsyłającego przepis ten jest nieważny w świetle art. 191 TFUE oraz art. 37 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), ponieważ przewiduje, że plany i programy, których oddziaływanie na środowisko wymaga oceny na mocy art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej, nie podlegają obowiązkowej ocenie ich wpływu na środowisko na podstawie dyrektywy 2001/42.
- 26 Zwykła kontrola obowiązku poddania planu lub programu ocenie wpływu na środowisko, inaczej niż ocena obowiązkowa i systematyczna, stanowiłaby bowiem dla administracji krajowych sposobność do obchodzenia celów ochrony środowiska przewidzianych dyrektywą siedliskową oraz dyrektywą 2001/42.
- 27 Ponadto art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 narusza „zasadę racjonalności” ze względu na nieodpowiedni i niewystarczający – względem celów realizowanych przez dyrektywę siedliskową – poziom ochrony, ustanowiony przez ten przepis, oraz z uwagi na odwołanie się do czysto ilościowego kryterium powierzchni, której dotyczy plan lub program wchodzący w zakres tego przepisu.
- 28 W tym względzie sąd odsyłający uważa, że tereny znajdujące się w sieci Natura 2000, zważywszy na ich charakterystykę, są wrażliwe na najmniejsze zmiany wynikające z zakłóceń fauny, flory, ziemi i wody. Dlatego wpływ wprowadzonych na takich terenach zmian, których celem może być w szczególności ochrona rzadkich gatunków lub gatunków zagrożonych wyginięciem, pozostaje bez związku



z powierzchnią obszaru, którego dotyczy plan lub program. Wpływ ten dotyczy wyłącznie aspektów jakościowych, takich jak przyroda, lokalizacja interwencji albo odpowiedni bądź nieodpowiedni charakter planowanych istotnych i nieodwracalnych przeobrażeń.

- 29 Sąd odsyłający odwołuje się do orzecznictwa Trybunału, zgodnie z którym państwo członkowskie, które ustala kryteria lub progi, nie biorąc pod uwagę rozmiaru przedsięwzięć i nie uwzględniając również ich charakteru oraz ich lokalizacji, przekracza przysługujący mu zakres uznania (zob. w odniesieniu do dyrektywy 85/337 wyroki: z dnia 21 września 1999 r., Komisja/Irlandia, C-392/96, EU:C:1999:431, pkt 64–67; z dnia 16 marca 2006 r., Komisja/Hiszpania, C-332/04, niepublikowany, EU:C:2006:180, pkt 76–81).
- 30 Odstąpienie od obowiązkowej i systematycznej oceny wpływu na środowisko planów i programów, do których odnosi się dyrektywa 2001/42, na podstawie czysto ilościowego kryterium, takiego jak kryterium użytkowania „małych obszarów na poziomie lokalnym” w rozumieniu art. 3 ust. 3 tej dyrektywy, nie jest zatem uzasadnione.
- 31 Sąd odsyłający dodaje, że w wypadku gdyby Trybunał stwierdził, że przepis ten nie jest nieważny w świetle traktatu FUE oraz karty, nasuwa się pytanie, czy pojęcie „małych obszarów na poziomie lokalnym” może zostać zdefiniowane w przepisach krajowych wyłącznie w sposób ilościowy, jak ma to miejsce we Włoszech.
- 32 Ustawodawca włoski zaniechał bowiem definiowania pojęcia „małych obszarów na poziomie lokalnym”, a orzecznictwo sądów krajowych przyjęło jako punkt odniesienia w szczególności następujące czynniki: w odniesieniu do przedsięwzięć rozwoju obszarów miejskich, nowych lub będących w rozbudowie – obszary o powierzchni do 40 ha, a w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacji lub rozwoju obszarów miejskich, w ramach istniejących obszarów miejskich – obszary o powierzchni do 10 ha. Te ściśle ilościowe kryteria stanowią bardzo wysokie progi, co powoduje trudności w kontekście dyrektywy 2001/42.
- 33 W tej sytuacji Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (regionalny sąd administracyjny dla Wenecji Euganejskiej) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, w części, w jakiej odnosi się on także do sytuacji wskazanej w ust. 2 lit. b) tego artykułu, jest ważny w świetle postanowień dotyczących ochrony środowiska w traktacie FUE i w karcie w zakresie, w jakim wyłącza on z systematycznego poddawania strategicznej ocenie środowiska plany i programy, które zostały uznane za wymagające oceny skutków na podstawie art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej?
- 2) Czy art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/42 w związku z motywem 10 tej dyrektywy, zgodnie z którym »wszystkie plany i programy uznane za wymagające oceny zgodnie z dyrektywą siedliskową mogą potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko i powinny z reguły być poddawane systematycznej ocenie wpływu na środowisko«, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom takim jak uregulowanie krajowe, które w celu zdefiniowania pojęcia »małych obszarów na poziomie lokalnym« w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 odnosi się do kryteriów o charakterze czysto ilościowym?
- 3) Czy art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/42 w związku z motywem 10 tej dyrektywy, zgodnie z którym »wszystkie plany i programy uznane za wymagające oceny zgodnie z dyrektywą siedliskową mogą potencjalnie powodować znaczący wpływ na środowisko i powinny z reguły być poddawane systematycznej ocenie wpływu na środowisko«, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom takim jak uregulowanie krajowe, które wyłącza z automatycznego i obowiązkowego poddawania strategicznej ocenie wpływu na środowisko wszystkie projekty rozwoju obszarów miejskich, nowych lub będących w rozbudowie, o powierzchni do 40 ha,

a także projekty zagospodarowania lub rozwoju terenów miejskich w ramach istniejących terenów miejskich o powierzchni do 10 ha, mimo że ze względu na potencjalny wpływ na tereny zostały one uznane za wymagające oceny skutków na podstawie art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej?”.

### **W przedmiocie pytań prejudycjalnych**

*W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym*

- 34 Comune di Venezia i Società Ca' Roman twierdzą, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niedopuszczalny.
- 35 Podnoszą one, że obszar, którego dotyczy plan sporny w postępowaniu głównym, jest położony poza TZW i OSO wymienionymi w pkt 18 niniejszego wyroku. W odniesieniu do tego obszaru nie wymaga się zatem przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej, w związku z czym ocena wpływu na środowisko na podstawie dyrektywy 2001/42 nie jest konieczna, ponieważ przesłanki przewidziane w art. 3 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy nie są spełnione. W tych okolicznościach udzielenie odpowiedzi na pytania przedstawione przez sąd odsyłający jest bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.
- 36 W tym względzie należy przypomnieć, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii postawione przez sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie sąd ów jest odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania, iż mają znaczenie dla sprawy. Odmowa rozstrzygnięcia przez Trybunał w przedmiocie wniosku złożonego przez sąd krajowy jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego, które są niezbędne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 13 marca 2001 r., PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, pkt 39; z dnia 21 września 2016 r., Radgen, C-478/15, EU:C:2016:705, pkt 27).
- 37 W niniejszej sprawie, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 22 opinii, nie sposób wykluczyć, że plan sporny w postępowaniu głównym, nawet jeśli dotyczy bezpośrednio wyłącznie obszaru położonego poza TZW lub poza OSO wymienionymi w pkt 18 niniejszego wyroku, wymaga oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej. Plan lub program dotyczący obszaru znajdującego się poza TZW lub OSO może jednak, w zależności od okoliczności, oddziaływać na te tereny lub obszary.
- 38 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w niniejszym wypadku sąd odsyłający, który wskazuje, iż plan sporny w postępowaniu głównym dotyczy obszaru przylegającego do TZW i OSO wymienionych w pkt 18 niniejszego wyroku, uznał, że z taką sytuacją mamy do czynienia, czego ocena nie należy do Trybunału.
- 39 W tych okolicznościach nie wydaje się w sposób oczywisty, by wykładnia dyrektywy 2001/42, o którą się zwrócono, nie miała związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym.

*W przedmiocie pytania pierwszego*

- 40 W pytaniu pierwszym sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 jest ważny w świetle postanowień traktatu FUE oraz postanowień karty.

- 41 Tytułem wstępu należy wskazać, że podstawą prawną dyrektywy 2001/42 jest art. 175 ust. 1 WE, określający podejmowane przez Unię Europejską działania w dziedzinie środowiska służące osiągnięciu celów określonych w art. 174 WE.
- 42 Artykuł 191 TFUE, który jest odpowiednikiem art. 174 WE, a wcześniej co do zasady art. 130R traktatu WE, stanowi w ust. 2, że polityka Unii w dziedzinie środowiska stawia sobie za cel „wysoki poziom ochrony” z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii. Artykuł 3 ust. 3 TUE podobnie przewiduje, że Unia działa między innymi na rzecz „wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska”.
- 43 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 191 ust. 1 TFUE dopuszcza przyjmowanie środków, które dotyczą jedynie określonych aspektów środowiska, o ile środki te przyczyniają się do utrzymania i ochrony środowiska oraz do poprawy jego jakości (zob. wyroki: z dnia 14 lipca 1998 r.: *Safety Hi-Tech*, C-284/95, EU:C:1998:352, pkt 45; *Bettati*, C-341/95, EU:C:1998:353, pkt 43).
- 44 O ile jest bezsporne, że art. 191 ust. 2 TFUE wymaga, by polityka Unii w dziedzinie środowiska stawiała sobie za cel wysoki poziom ochrony, o tyle aby pozostawać w zgodzie z tym przepisem, poziom ochrony środowiska nie musi koniecznie być, z technicznego punktu widzenia, najwyższym poziomem ochrony. W istocie, art. 193 TFUE zezwala państwom członkowskim na utrzymanie lub ustanowienie bardziej rygorystycznych środków ochrony (zob. wyroki z dnia 14 lipca 1998 r.: *Safety Hi-Tech*, C-284/95, EU:C:1998:352, pkt 49; *Bettati*, C-341/95, EU:C:1998:353, pkt 47).
- 45 Należy zatem zbadać, czy w świetle przytoczonego orzecznictwa art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 jest ważny z punktu widzenia art. 191 TFUE.
- 46 W tym względzie należy uściślić, że z racji konieczności pogodzenia pewnych celów i zasad, o których mowa w art. 191 TFUE, jak również z racji złożonego charakteru stosowania w praktyce kryteriów, niezbędne jest ograniczenie zakresu kontroli sądowej do kwestii, czy przyjmując tę dyrektywę, Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej popełniły oczywisty błąd w ocenie (zob. podobnie wyroki z dnia 14 lipca 1998 r.: *Safety Hi-Tech*, C-284/95, EU:C:1998:352, pkt 37; *Bettati*, C-341/95, EU:C:1998:353, pkt 35; wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r., *Grecja/Komisja*, C-86/03, EU:C:2005:769, pkt 88).
- 47 Odnosząc się do dyrektywy 2001/42, należy przypomnieć, że zgodnie z jej art. 1 celem tego aktu jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju poprzez zapewnienie, że zgodnie z tą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko.
- 48 Z art. 3 ust. 2 lit. b) przytoczonej dyrektywy wynika, że z zastrzeżeniem art. 3 ust. 3, ocenę wpływu na środowisko przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich planów i programów, które ze względu na potencjalny wpływ na tereny zostały uznane za wymagające oceny na podstawie art. 6 lub 7 dyrektywy siedliskowej.
- 49 Artykuł 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 stanowi natomiast, że plany i programy określające użytkowanie małych obszarów na poziomie lokalnym oraz niewielkie modyfikacje planów i programów wymagają oceny wpływu na środowisko tylko w wypadku, gdy państwa członkowskie stwierdzają, że mogą one mieć znaczący wpływ na środowisko.
- 50 Z przepisu tego, w związku z motywem 10 dyrektywy 2001/42, wynika, że właściwe organy danego państwa członkowskiego przeprowadzają wstępną kontrolę mającą na celu zbadanie, czy konkretny plan lub program określający użytkowanie małych obszarów na poziomie lokalnym może mieć

znaczący wpływ na środowisko, oraz że wspomniane organy mają następnie bezwzględny obowiązek poddać dany plan lub program ocenie oddziaływania na środowisko na mocy tej dyrektywy, jeśli dojdą do wniosku, że wspomniany plan lub program może mieć tego rodzaju wpływ na środowisko.

- 51 Zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2001/42 ustalenia tego, czy plany lub programy mogą mieć znaczący wpływ na środowisko i wymagają z tego powodu przeprowadzenia oceny na podstawie tej dyrektywy, dokonuje się bądź to poprzez rozpatrywanie każdej sprawy na zasadzie jednostkowych przypadków, bądź poprzez wyszczególnienie rodzajów planów lub programów, bądź też przez połączenie obu tych podejść. W tym celu państwa członkowskie w każdym przypadku uwzględniają odpowiednie kryteria określone w załączniku II do tej dyrektywy, tak aby zapewnić objęcie jej zakresem planów i programów, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko.
- 52 Celem mechanizmów oceny planów i programów wskazanych w art. 3 ust. 5 dyrektywy 2001/42 jest ułatwienie identyfikacji tych planów i programów, których ocena jest obowiązkowa, ponieważ mogą one mieć znaczący wpływ na środowisko (zob. wyrok z dnia 22 września 2011 r., Valčiukienė i in., C-295/10, EU:C:2011:608, pkt 45).
- 53 Zakres uznania, jakim dysponują państwa członkowskie na podstawie art. 3 ust. 5 dyrektywy 2001/42 w celu ustalenia niektórych typów planów i programów, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko, jest ograniczony ustanowionym w art. 3 ust. 3 tej dyrektywy w związku z jej art. 3 ust. 2 wymogiem poddania ocenie wpływu na środowisko planów i programów mogących mieć znaczący wpływ na środowisko, w szczególności ze względu na ich cechy, na ich wpływ i na obszary, na które mogą one oddziaływać (wyrok z dnia 22 września 2011 r., Valčiukienė i in., C-295/10, EU:C:2011:608, pkt 46).
- 54 Celem art. 3 ust. 2, 3 i 5 dyrektywy 2001/42 jest zatem niewyłączanie żadnego planu lub programu, który może mieć znaczący wpływ na środowisko, z oceny jego skutków dla środowiska (zob. wyrok z dnia 22 września 2011 r., Valčiukienė i in., C-295/10, EU:C:2011:608, pkt 53).
- 55 Należy zatem odróżnić tę sytuację od sytuacji, w której czysto ilościowy próg skutkowałby w praktyce wyłączeniem z góry całej kategorii planów lub programów z oceny ich oddziaływania na środowisko na podstawie dyrektywy 2001/42, nawet gdyby te plany lub programy mogły mieć znaczący wpływ na środowisko (zob. podobnie wyrok z dnia 22 września 2011 r., Valčiukienė i in., C-295/10, EU:C:2011:608, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, należy stwierdzić, że art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, nie wyłączając z oceny oddziaływania na środowisko na podstawie tej dyrektywy żadnego planu lub programu, który może mieć znaczący wpływ na środowisko, wpisuje się w cel realizowany przez tę dyrektywę, polegający na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony środowiska.
- 57 Sąd odsyłający wskazuje w szczególności, że zwykła kontrola obowiązku poddania planu lub programu ocenie wpływu na środowisko, inaczej niż ocena obowiązkowa i systematyczna, stanowiłaby dla administracji krajowych sposobność do obchodzenia celów ochrony środowiska przewidzianych dyrektywą siedliskową oraz dyrektywą 2001/42.
- 58 Niemniej jednak, jak wynika z wykładni dyrektywy 2001/42 dokonanej przez Trybunał, do państw członkowskich należy podjęcie w ramach ich kompetencji wszelkich koniecznych środków, ogólnych lub szczególnych, aby wszystkie plany lub programy, które mogą mieć wpływ na środowisko w rozumieniu tej dyrektywy, stały się przed ich przyjęciem przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z przepisami proceduralnymi i kryteriami przewidzianym przez tę dyrektywę (zob. wyrok z dnia 28 lutego 2012 r., Inter-Environnement Wallonie i Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 59 W każdym razie samo ryzyko, że organy krajowe mogą uchylać się od stosowania dyrektywy 2001/42, nie może powodować nieważności art. 3 ust. 3 tej dyrektywy.
- 60 W konsekwencji Parlament i Rada, przyjmując w niniejszym przypadku art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, nie dopuściły się oczywistego błędu w ocenie w stosunku do art. 191 TFUE. Wobec powyższego przytoczony przepis dyrektywy 2001/42 w kontekście niniejszej sprawy nie ujawnił żadnego aspektu, który mógłby wpływać na jego ważność w świetle art. 191 TFUE.
- 61 Poza tym, co się tyczy ewentualnej nieważności art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w świetle art. 37 karty, należy przypomnieć, że zgodnie z tym postanowieniem „wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- 62 Należy wskazać w tym względzie, że art. 52 ust. 2 karty stanowi, iż uznane w niej prawa, które są przedmiotem postanowień traktatów, są wykonywane na warunkach i w granicach w nich określonych. Tak jest również w wypadku art. 37 karty. Jak bowiem wynika z wyjaśnień dotyczących karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17), odnoszących się do tego przepisu, „zasada określona w [art. 37 karty] została oparta na artykułach 2, 6 i 174 [WE], zastąpionych obecnie artykułem 3 ustępnym 3 [TUE] i artykułami 11 i 191 [TFUE]”.
- 63 Wynika stąd, że jak zostało stwierdzone w pkt 60 niniejszego wyroku, art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 nie ujawnił żadnego aspektu, który mógłby wpływać na jego ważność w świetle art. 191 TFUE; przepis ten nie ujawnia również aspektów, które mogłyby wpływać na jego ważność w świetle art. 37 karty.
- 64 Z powyższych rozważań wynika, że analiza pytania pierwszego nie wykazała niczego, co mogłoby wpływać na ważność art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w świetle postanowień traktatu FUE i karty.

*W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego*

- 65 W ramach pytań drugiego i trzeciego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w związku z motywem 10 tej dyrektywy należy dokonywać w taki sposób, że pojęcie „małych obszarów na poziomie lokalnym” figurujące w ust. 3 może zostać zdefiniowane wyłącznie poprzez odwołanie się do powierzchni danego obszaru.
- 66 Co się tyczy pojęcia „małych obszarów na poziomie lokalnym” w rozumieniu art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, zarówno względy jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa Unii, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię, którą należy ustalić, uwzględniając kontekst przepisu i cel danego uregulowania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 18 stycznia 1984 r., Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, pkt 11; z dnia 13 października 2016 r., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, pkt 44).
- 67 Zważywszy na fakt, że art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia zakresu pojęcia „małych obszarów na poziomie lokalnym”, określenia takiego należy dokonać poprzez odniesienie się do kontekstu tego przepisu oraz do celu omawianej dyrektywy.
- 68 W tym względzie należy wskazać, że zgodnie z brzmieniem tego przepisu plan lub program powinien spełniać łącznie dwie przesłanki. Po pierwsze, plan lub program winien określać użytkowanie „małych obszarów”, a po drugie, obszar ten musi znajdować się na „poziomie lokalnym”.

- 69 Należy podkreślić, że pojęciem „poziomu lokalnego” posługuje również w art. 2 lit. a) tiret pierwsze dyrektywy 2001/42. Zgodnie z tym przepisem pojęcie „planów i programów” odnosi się do planów i programów, w tym współfinansowanych przez Unię, jak również do wszelkich ich modyfikacji przygotowywanych lub przyjmowanych przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym lub przygotowywanych przez organ do przyjęcia za pośrednictwem procedury ustawodawczej przez parlament lub rząd i wymaganych przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne.
- 70 Jak wskazała rzecznik generalna w pkt 56 opinii, z podobieństwa sformułowań użytych w art. 2 lit. a) tiret pierwsze i w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 oraz z systematyki tej dyrektywy wynika, że pojęcie „na poziomie lokalnym” ma to samo znaczenie w obu przepisach, mianowicie odnosi się do poziomu administracyjnego w ramach danego państwa członkowskiego.
- 71 W konsekwencji, aby plan lub program został uznany za środek, który określa użytkowanie małych obszarów „na poziomie lokalnym” w rozumieniu art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, ten plan lub program musi zostać opracowany i przyjęty przez organy lokalne, w przeciwieństwie do organów regionalnych lub krajowych.
- 72 Co się zaś tyczy pojęcia „małych obszarów”, epitet „mały, zgodnie ze znaczeniem nadawanym mu zazwyczaj w mowie potocznej, odwołuje się do rozmiaru danego obszaru. Jak wskazała rzecznik generalna w pkt 59 opinii, owo kryterium rozmiaru obszaru może być rozumiane tylko jako odnoszące się do aspektu czysto ilościowego, mianowicie do powierzchni obszaru, którego dotyczy plan lub program, o którym mowa w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42, niezależnie od wpływu na środowisko.
- 73 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że posługując się pojęciem „małych obszarów na poziomie lokalnym”, po pierwsze, prawodawca Unii miał intencję posłużenia się właściwością terytorialną organu lokalnego – który opracował lub przyjął dany plan lub program – jako układem odniesienia. Po drugie, ponieważ przesłanka użytkowania „małych obszarów” musi być spełniona łącznie z przesłanką określenia na poziomie lokalnym, obszar, którego plan lub program dotyczy, jest małych rozmiarów, proporcjonalnie do właściwości terytorialnej organu lokalnego.
- 74 Mając na względzie powyższe rozważania, na pytania drugie i trzecie należy udzielić odpowiedzi, że wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w związku z motywem 10 tej dyrektywy należy dokonywać w taki sposób, że pojęcie „małych obszarów na poziomie lokalnym” figurujące we wspomnianym ust. 3 należy definiować, odwołując się do powierzchni danego obszaru przy spełnieniu następujących warunków:
- plan lub program zostaje opracowany i przyjęty przez organy lokalne, w przeciwieństwie do organów regionalnych lub krajowych, oraz
  - obszar ten, znajdujący się we właściwości terytorialnej organu lokalnego, jest małych rozmiarów, proporcjonalnie do właściwości terytorialnej organu lokalnego.

### **W przedmiocie kosztów**

- 75 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Badanie pierwszego z pytań prejudycjalnych nie wykazało niczego, co mogłoby wpływać na ważność art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko w świetle postanowień traktatu FUE i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.**
- 2) **Wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 2001/42 w związku z motywem 10 tej dyrektywy należy dokonywać w taki sposób, że pojęcie „małych obszarów na poziomie lokalnym” figurujące w ust. 3 należy definiować, odwołując się do powierzchni danego obszaru przy spełnieniu następujących warunków:**
  - **plan lub program zostaje opracowany i przyjęty przez organy lokalne, w przeciwieństwie do organów regionalnych lub krajowych, oraz**
  - **obszar ten, znajdujący się we właściwości terytorialnej organu lokalnego, jest małych rozmiarów, proporcjonalnie do właściwości terytorialnej organu lokalnego.**

Podpisy